

Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání

PRÁVO

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

SPOLUFINANCOVÁNO EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY

Oblasti vzdělávání v Národním kvalifikačním rámci terciárního vzdělávání

Oblastí vzdělávání se rozumí ucelený a vzájemně související úsek terciárního vzdělávání, v jehož rámci vznikají a uskutečňují se studijní programy. Oblast vzdělávání přitom není pouhým souhrnem v současnosti uskutečňovaných studijních programů s určitým společným jádrem, ale spíše prostorem, který by měl umožnit flexibilní vývoj studijních programů v budoucnu (integrace a další přeměny existujících programů a vznik programů nových).

Oblast vzdělávání je vymezena především deskriptory popisujícími výstupy z učení, které standardizovanou formou vyjadřují cíle vzdělávání a rovněž odrážejí společný teoretický metodologický, případně také filozofický a hodnotový základ dané oblasti vzdělávání.

Obecný popis oblasti vzdělávání zahrnuje zejména:

- jednoduchý a výstižný název oblasti vzdělávání;
- stručný popis historie, povahy a tematického rozsahu oblasti vzdělávání;
- poslání oblasti vzdělávání (co je předmětem a cílem poznávání v dané oblasti);
- uvedení páteřních oborů, které jsou jako akademické disciplíny pro danou oblast vzdělávání charakteristické a určující;
- vymezení cílů vzdělávání v dané oblasti;
- rámcový profil absolventů v dané oblasti vzdělávání s uvedením charakteristických profesí, zejména pak profesí regulovaných, které jsou relevantní;
- vztahy k ostatním oblastem vzdělávání (vč. mezních oborů).

Deskriptory oblastí vzdělávání převádějí volněji formulované popisy oblastí vzdělávání do kategorie očekávaných výstupů z učení – znalostí, dovedností a dalších způsobilostí (kompetencí) absolventů, a to v souladu s národními deskriptory kvalifikačního rámce.

Zaměřují se přitom na:

- **odborné znalosti** (konkretizace faktických i teoretických znalostí a stupně porozumění typického absolventa páteřního oboru),
- **odborné dovednosti** (konkretizace výzkumných, uměleckých nebo jiných praktických postupů uplatňujících odborné znalosti dané úrovně).

Pokud jde o obecné způsobilosti, tato kategorie vyjadřuje především kontext, v němž se od absolventa očekává, že bude odborné znalosti a odborné dovednosti uplatňovat, a míru samostatnosti a odpovědnosti, s jakou tak bude činit. Obecné způsobilosti jsou obecně popsány národními deskriptory jako společné napříč všemi oblastmi vzdělávání, a deskriptory oblastí vzdělávání proto tento typ výstupů z učení v zásadě nespecifikují.

Závaznost oblastí vzdělávání

Je přirozené, že existující oblasti vzdělávání zahrnují širokou a proměnlivou škálu oborů s různou mírou akademického nebo naopak profesního zaměření, z nichž některé se nacházejí na pomezí dalších oblastí vzdělávání. Účelem formulace deskriptorů oblastí vzdělávání proto zjevně nemůže být stanovení minimálního standardu platného pro všechny obory v dané oblasti vzdělávání, ani stanovení akademicky optimálního profilu absolventa. **Deskriptory oblastí vzdělávání se budou vztahovat k typickému absolventu páteřního oboru oblasti vzdělávání a budou vyváženě brát v úvahu akademický i profesní účel vzdělávání.** V tom se liší od národních deskriptorů, které představují minimální standard, tedy charakterizují odborné znalosti, odborné dovednosti a obecné způsobilosti, které musí absolvent prokazovat při absolvování daného stupně vzdělání.

PRÁVO

STRUČNÝ POPIS HISTORIE, POVAHY A TEMATICKÉHO ROZSAHU

Vzdělávání v oblasti práva patří k nejstarším u nás. Jeho prvopočátky jsou spojeny se vznikem pražské univerzity ve XIV. století.

Právnické vzdělání je tradičně pojímáno jako univerzální (prapůvodně šlo o „obojí“ právo, tedy o právo římské a o právo kanonické).

V moderní době, podle stavu po r. 1920, představovaly tři pilíře právnického vzdělání obory historickoprávní, judičiální a státovědecké. Profilujícími obory platného vnitrostátního práva byly (z druhého pilíře) občanské právo hmotné a procesní, obchodní právo a trestní právo a (z třetího pilíře) ústavní právo a správní právo. Výuka zahrnovala i mezinárodní právo. Východisko pro studium přitom představovaly obory římského práva (pro právo soukromé), církevního práva (pro právo veřejné) a právních dějin. Podstatnou součástí bylo i studium ekonomie. Přes pozdější deformace se vysokoškolské studium práv udrželo donedávna zásadně jako jednooborové.

Nadstavbou vysokoškolského vzdělání se v polovině 50. let stala tzv. vědecká aspirantura (později vědecká výchova), zabezpečovaná nejen vysokými školami; v právních vědách šlo od r. 1977 o devět oborů. Začátkem 90. let k tomuto vzdělávání přistoupilo postgraduální (doktorandské, nyní doktorské) studium, realizované po jistou dobu paralelně. Vertikální diferenciaci prohloubila úprava bakalářského studia v platném zákoně o vysokých školách.

K horizontální diferenciaci oblasti došlo v druhé polovině 90. let, prakticky až po přijetí platné právní úpravy. Stalo se tak kromě jiného též zejména díky takovým subalterním regulačním instrumentům, jakými jsou statistické klasifikace (ISCED, KKO, dříve JKOV). Ve skupině Právo, právní a veřejnosprávní činnost šlo o kmenové obory Teoretické právní vědy, Právo a právní věda, Právní specializace a Bezpečnostně právní studia. Původní konstrukce vycházela z toho, že první z uvedených kmenových oborů bude vyhrazen pro doktorské studium, druhý pro magisterské studium, třetí pro bakalářské studium a čtvrtý pro bakalářské a navazující magisterské studium. V r. 2004 se objevuje u prvního oboru i bakalářské a magisterské studium, u druhého oboru bakalářské a doktorské studium a u čtvrtého oboru doktorské studium. V r. 2005 pak u třetího oboru navazující magisterské a doktorské studium. Některé z takto vzniklých možností však nebyly dosud realizovány a těžko si představit, že by se tak vůbec mohlo stát.

Pohled na strukturu kmenového oboru vzdělání 68 a zejména na přehled akreditovaných studijních programů nutně vede ke kritickému zamyšlení:

- Již sám název oblasti Právo, právní a veřejnosprávní činnost je problematický.
- Je dále otázkou, proč rozlišovat obory Právo a právní věda a Teoretické právní vědy, zejména když v rámci naposled uvedeného oboru dochází na stupni doktorského studia k akreditaci studijních programů členěných podle odvětví pozitivního práva (prakticky si nelze představit uskutečňování těchto oborů na samostatném bakalářském stupni, který povede k získání tzv. profesního bakalariátu).
- Zahraniční zkušenosti s dělením tradičního magisterského studia práv jsou rozporuplné a zdá se, že převážně negativní.
- Konečně vedle oboru Právní specializace existují další obory (Bezpečnostně právní studia, Veřejná správa, Ochrana a bezpečnost organizace, Bezpečnostně právní

činnost), jejichž zařazení do dané oblasti je důvodné vlastně pouze tehdy, jestliže předpokládá, že půjde o ekvivalenty právní specializace (jinak by veřejnosprávní činnost měla být považována spíše za druh služeb; u bezpečnostních oborů lze s jistotou opatrností uvažovat i o souvislosti s některými obory vojenskými).

Z uvedeného přehledu nejnovějšího vývoje oborů vzdělávání v oblasti práva lze zobecnit, že se vyvinuly dva souběžně existující směry. První z nich je založen na komplexním studiu práva, jeho teoretických základů a všech právních odvětvových disciplín, a to spolu se širším společenskovedním, historickým a ekonomickým základem (v praxi nedělené magisterské studijní programy Právo a právní věda a doktorské studijní programy Teoretické právní vědy). Druhý z nich zahrnuje zejména určité výseče práva v podobě vybraných právních odvětvových disciplín a přináší poznatky využitelné pro určité (dílčí a v tom smyslu „specializované“) právnické činnosti (v praxi zejména bakalářské studijní programy Právní specializace, Veřejná správa a Bezpečnostně právní studia a na ně navazující magisterské studijní programy). Lze uzavřít, že současný stav oblasti je nepřehledný, s řadou překryvů a že vyžaduje reformu. Zároveň se však zdá vhodné oba vzniklé směry zachovat.

POSLÁNÍ

Posláním oblasti je zprostředkovat poznávání

- systému práva (právní principy, koncepty, pravidla),
- teoretických základů práva (jurisprudence),
- tvorby, výkladu a realizace práva,
- právní etiky a profesní odpovědnosti,
- širších filozofických, historických, sociologických, politologických a ekonomických souvislostí práva.

PÁTEŘNÍ OBORY

Současný stav (viz kmenový obor vzdělání 68) se navrhuje reformovat a zjednodušit. Dosavadní akreditované studijní programy budou, za předpokladu, že vyhoví požadavkům kladeným na oblast „Právo“, začleněny do nové struktury v rámci této oblasti, v ostatních případech budou zařazeny do jiné oblasti.

Páteřními obory budou:

- Právo a právní věda - obor, který zahrne hlubší studium teoretických základů práva a studium všech vnitrostátních právních odvětví, mezioborových vazeb, evropského práva a mezinárodního práva. Podíl právnických předmětů bude alespoň 2/3. Předpokládá se jako nedělené magisterské studium a doktorské studium. Bakalářské studium (k získání tzv. akademického, nikoli profesního bakalariátu) a navazující magisterské studium může být věcí diskuse.
- Dílčí právní studia - obor, který zahrne studium teoretických základů práva a hlubší studium vnitrostátního právního odvětví včetně vazeb na evropské a mezinárodní právo, potřebné pro příslušné zaměření (specializaci). Podíl právnických předmětů bude alespoň 1/2. Předpokládá se jako studium VOŠ, bakalářské studium a navazující magisterské studium. Doktorské studium může být věcí diskuse.

VYMEZENÍ CÍLŮ VZDĚLÁVÁNÍ

Cíli vzdělávání v oblasti práva jsou:

Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání

- získání systematické znalosti relevantních právních konceptů, principů a pravidel vnitrostátního, evropského a mezinárodního práva a jejich vzájemných vazeb,
- zvládnutí teoretických základů práva (jurisprudence),
- porozumění regulačním a dalším funkcím, které se právní instituty snaží systémově plnit, porozumění hodnotám a procesům stojícím v základech právních institutů a získání povědomí o právních řešeních v zahraničních právních systémech,
- porozumění etickým aspektům a dilematům právní praxe, stejně jako individuální i společenské odpovědnosti právní profese a internalizace relevantních hodnotových postojů,
- získání schopnosti identifikovat právní problém a k němu relevantní právní normy, rozlišit mezi právně relevantním a právně irelevantním,
- získání schopnosti formulace právního argumentu a protiargumentu, jejich analýzy a kritického vyhodnocení a schopnosti prezentace různých perspektiv na tentýž právní problém,
- získání schopnosti koherentní, dobře organizované, strukturované a logické právní argumentace a schopnosti racionálního zdůvodnění konkrétní právní pozice,
- získání schopnosti právní analýzy a kritického hodnocení práva,
- zvládnutí práce s vědeckými a odbornými prameny a informačními právními systémy a zvládnutí právních výzkumných metod, strategií a etiky,
- získání schopnosti shromažďovat a hodnotit podklady pro právní rozhodnutí a jiné úkony,
- získání schopnosti týmové práce,
- zvládnutí právního psaní a efektivního a precizního ústního a písemného vyjadřování v mateřském i v cizím jazyku.

RÁMCOVÝ PROFIL ABSOLVENTŮ

V oblasti znalostí absolvent pátečního oboru Právo a právní věda aktivně zvládne teoretický základ práva, vnitrostátní právní odvětví, mezioborové vazby a evropské i mezinárodní právo.

V oblasti znalostí absolvent pátečního oboru Dílčí právní studia aktivně zvládne teoretický základ a úplnou a hlubší znalost těch právních odvětví, která jsou potřebná pro příslušné zaměření (specializaci), a to opět na všech uvedených úrovních.

V oblasti dovedností bude absolvent schopen (v závislosti na tom, zda půjde o páteční obor Právo a právní věda, nebo o páteční obor Dílčí studia práv v právu vůbec, nebo v příslušných právních odvětvích)

- pracovat týmově,
- zhodnotit svůj profesní výkon i úroveň a rozsah vlastní odbornosti,
- samostatně reflektovat a efektivně řešit právní problémy,
- vnímat právní problémy v současné mnoha úrovněvé právní realitě (vnitrostátní, evropské i mezinárodní právo), včetně širších společenských, zejména ekonomických a politických kontextů,
- posuzovat právní postavení a chování subjektů,

Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání

- navrhovat způsoby řešení právních situací, kriticky vyhodnotit možná právní i neprávní řešení,
- důvodně rozhodnout mezi právními alternativami,
- uplatňovat právní prostředky k ochraně práv,
- provádět právní analýzu a právně argumentovat,
- vykonávat právní profesi eticky a odpovědně.

Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání

DESKRIPTORY OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ			
	Bakalářský studijní program	Magisterský studijní program	Doktorský studijní program
Odborné znalosti	<ul style="list-style-type: none"> • prokazují přehled o základech teorie práva; • prokazují přehled o systému práva včetně základních postupů tvorby, interpretace a realizace práva; • prokazují specializované a podrobné znalosti právních institutů, principů a pravidel právního odvětví, resp. právních odvětví odborného zaměření, a to včetně vybraných meziodvětvových souvislostí a souvislostí s evropským právem a mezinárodním právem; • prokazují specializované a podrobné znalosti předmětu a rozsahu komplementární (neprávní) dimenze odborného zaměření a porozumění jim; • prokazují přehled o pojmech, teoriích a metodách komplementárních (neprávních) oborů; • prokazují znalosti metod potřebných pro výkon odborných právních a jiných profesních činností v rámci odborného zaměření; • prokazují přehled o teoriích, na nichž se tyto metody zakládají, a o prostředí jejich uplatňování v praxi; • prokazují porozumění etickým aspektům právní praxe. 	<ul style="list-style-type: none"> • prokazují základní znalosti a porozumění teorii práva; • prokazují základní znalosti a porozumění systému práva včetně pojmů, teorií a metod tvorby, interpretace a realizace práva; • prokazují široké znalosti právních institutů, principů a pravidel právního odvětví, resp. právních odvětví odborného zaměření, a to včetně vybraných meziodvětvových souvislostí a souvislostí s evropským právem a s mezinárodním právem; • prokazují široké znalosti předmětu a rozsahu komplementární (neprávní) dimenze odborného zaměření a porozumění jim; • prokazují široké znalosti pojmů, teorií a metod komplementárních (neprávních) souvisejících oborů; • prokazují znalosti metod potřebných pro samostatný výkon odborných právních a jiných profesních činností daného odborného zaměření, a to včetně právních výzkumných metod a postupů; • mají přehled o možnostech interdisciplinárního přístupu; • prokazují porozumění možnostem, podmínkám a omezením využití teorií a metod právních a komplementárních souvisejících oborů v praxi; • prokazují porozumění etickým aspektům právní praxe a individuální i společenské odpovědnosti při výkonu právní profese. 	<ul style="list-style-type: none"> • prokazují hluboké a systematické znalosti a porozumění teorii práva; • prokazují hluboké a systematické znalosti systému práva, včetně pojmů, teorií, a metod tvorby, interpretace a realizace práva; • prokazují hluboké a systematické znalosti právních institutů, principů a pravidel v oboru doktorské specializace, a to včetně hluboké znalosti a porozumění právním řešením v zahraničních právních systémech; • prokazují v oboru doktorské specializace hluboké porozumění regulačním a dalším funkcím právních institutů, jakož i hodnotám a procesům stojícím v základech právních institutů v širším společenském kontextu; • prokazují hluboké a systematické znalosti a porozumění vývojovým tendencím práva v oboru doktorské specializace; • prokazují hluboké a systematické znalosti a porozumění historickým, sociologickým, psychologickým, politologickým a ekonomickým souvislostem práva v oboru doktorské specializace; • prokazují široké, hluboké a systematické znalosti a porozumění odborným teoretickým debatám v oboru doktorské specializace na vnitrostátní i na mezinárodní úrovni; • prokazují porozumění systému věd a postavení práva v systému věd a výzkumným problémům na pomezí oborů • širokou, hlubokou a systematickou znalost metod a problémů právní vědecké a výzkumné práce a porozumění etickým aspektům vědecké a výzkumné práce • prokazují porozumění etickým aspektům vědecké a výzkumné práce

Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání

	Bakalářský studijní program	Magisterský studijní program	Doktorský studijní program
Odborné dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> • umí s využitím odborných znalostí a na základě vymezeného úkolu řešit obvyklé právní a jiné problémy v oblasti odborného zaměření; • umí v oblasti odborného zaměření a na základě podrobnějšího vymezení vést některé právní agendy, připravovat a formulovat nejjednodušší právní listiny, činit nejběžnější podání k orgánům veřejné moci, vystupovat při některých standardních jednáních před těmito orgány, opatřovat, shromažďovat a hodnotit podklady a připravovat formulační návrhy pro standardní rozhodnutí a jiné úkony orgánů veřejné moci; • umí vyhledat a využít právní úpravu a další informace potřebné pro řešení vymezeného problému v oblasti odborného zaměření; • umí se pod odborným vedením adaptovat na změnu právní úpravy v oblasti odborného zaměření; • umí v oblasti odborného zaměření pracovat s odbornými pomůckami a informačními právními systémy; • umí vykonávat profesi eticky a odpovědně. 	<ul style="list-style-type: none"> • umí s využitím odborných znalostí a na základě rámcově vymezeného úkolu samostatně řešit právní a jiné praktické problémy v oblasti odborného zaměření; • umí v oblasti odborného zaměření a na základě rámcového vymezení vést některé právní agendy, připravovat a formulovat standardní právní listiny, činit standardní podání k orgánům veřejné moci, vystupovat ve standardních jednáních před těmito orgány, opatřovat, shromažďovat a hodnotit podklady a připravovat formulační návrhy pro standardní rozhodnutí a jiné úkony orgánů veřejné moci; • umí vyhledat, utřídit a interpretovat právní úpravu a další informace potřebné pro řešení vymezeného praktického problému v oblasti odborného zaměření; • umí použít některé právní výzkumné a jiné odborné metody a postupy v rozsahu potřebném pro řešení právních a jiných praktických problémů v oblasti odborného zaměření; • umí v oblasti odborného zaměření analyzovat, interpretovat a aplikovat právní normy; • umí v oblasti odborného zaměření formulovat a analyzovat právní argument a protiargument; • umí se s využitím metodického návodu adaptovat na změnu právní úpravy v oblasti odborného zaměření; • umí pracovat s odbornými prameny v oblasti odborného zaměření; 	<ul style="list-style-type: none"> • umí navrhopvat a používat pokročilé právně-výzkumné metody a postupy umožňující rozšiřování poznání v oblasti práva; • umí rozvíjet a vyhodnocovat teorie a metody v oblasti doktorské specializace včetně analýzy a vyhodnocování mezioborových a meziodvětvových vazeb; • umí vytvářet nové myšlenky rozšiřující poznání a pojmání práva; • umí provádět pokročilou právní analýzu nejnovějších nebo nejkompexnějších právních problémů; • umí využívat údajů z praxe a tvůrčím způsobem je zpracovávat; • umí uskutečňovat původní právní výzkum publikovatelné kvality; • umí tvůrčím způsobem využívat a rozvíjet právní vyjadřování v písemné i ústní formě.

Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání

		<ul style="list-style-type: none">• umí se právně vyjadřovat v českém jazyce v písemné i ústní formě;• umí vykonávat profesi eticky a odpovědně.	
--	--	---	--

CHARAKTERISTICKÉ PROFESE A RELEVANTNÍ REGULOVANÉ PROFESE

Charakteristickými profesemi jsou vedle regulovaných profesí:

- právník ve veřejné správě – jedná se jednak o referentská místa, jejichž náplní je výkon pravomoci správních orgánů (úřední činnost při vedení správního řízení, při výkonu správního dozoru), jednak o referentská místa, jejichž náplní je „obslužná“ činnost včetně např. zástupčí činnosti. Právníci se uplatňují také v některých vedoucích funkcích (např. tajemníci městských úřadů),
- právník v podnikové sféře jedná se o „univerzálního“ právníka firmy střední velikosti a o převážně specializované právníky velké firmy (výrazná je zejména specializace na obchodní právo, popřípadě na pracovní právo); ve velké firmě může jít i o jednoho z manažerů; některé profese často využívají právnických znalostí a dovedností, i když nemají základ v oblasti Právo (příkladem je realitní činnost),
- právník v neziskovém sektoru,
- právník v mezinárodních vládních i nevládních organizacích,
- učitel nebo lektor právních disciplín,
- vědecký nebo výzkumný pracovník v oblasti práva.

Relevantními regulovanými profesemi jsou:

Profese nebo funkce s pevnou vazbou na magisterské studium v oboru „Právo a právní věda“ (v právních předpisech ovšem často vyjádřenou jako požadavek vzdělání v oblasti práva):

- notář,
- notářský koncipient,
- notářský kandidát,
- exekutor,
- exekutorský koncipient,
- exekutorský kandidát,
- advokát,
- advokátní koncipient,
- soudce Ústavního soudu,
- asistent soudce Ústavního soudu,
- soudce,
- justiční čekatel,
- asistent soudce Nejvyššího soudu,
- asistent soudce Nejvyššího správního soudu,
- asistent soudce vrchního, krajského nebo okresního soudu,
- přísedící kárného soudu,
- státní zástupce,
- právní čekatel,
- asistent státního zástupce,
- asistent Veřejného ochránce práv,
- zástupce právnické osoby poskytující právní pomoc cizincům.

Profese nebo funkce s volnou vazbou na právnické vzdělání (zřejmě nejméně na stupni bakalářského studia), které představuje jednu z alternativ kvalifikačního předpokladu pro výkon této profese nebo funkce stanoveného právními předpisy:

- vyšší soudní úředník,
- vyšší úředník státního zastupitelství,
- člen komise pro projednávání přestupků nebo komise rady obce, které je svěřeno projednávání přestupků,
- člen kárné komise k projednávání kárných provinění státních zaměstnanců,
- předseda Energetického regulačního úřadu,
- nucený správce a zástupce nuceného správce pojišťovny nebo zajišťovny,
- likvidátor pojišťovny nebo zajišťovny,
- podnikatel nebo odpovědný zástupce k provozování živnosti „Ostraha majetku a osob“,
- podnikatel nebo odpovědný zástupce k provozování živnosti „Služby soukromých detektivů“.

VZTAHY K OSTATNÍM OBLASTEM VZDĚLÁVÁNÍ (VČ. MEZNÍCH OBORŮ)

Oblast vzdělávání Právo obecně souvisí zejména s oblastmi:

- filozofické vědy a religionistika,
- historické vědy,
- sociologie,
- politické vědy,
- ekonomické vědy.

Významné vztahy lze u oboru Dílčí právní studia předpokládat zejména ke skupině Služby a ostatní. V rámci přípravy k vysoce specializovaným právnickým činnostem může věcně významně souviset i s dalšími oblastmi vzdělávání, např. technickými a technologickými obory nebo přírodními vědami.